

Waarnemingen januari, februari, maart 2015

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Waar zijn de duikers?

Afgelopen januari gaf Mardik Leopold van het onderzoeksinstituut IMARES op het congres van de Nederlandse Ornithologische Unie een mooie tussenrapportage over zijn onderzoek aan Roodkeelduikers. Al jarenlang onderzoekt hij hun dieet aan de hand van de maaginhoud van doodgevonden vogels. Sommige vogels waren bij overlijden in goede conditie, bijvoorbeeld omdat ze verdronken in een visnet. Het dieet van deze gezonde vogels blijkt vooral te bestaan uit jonge haring en sprot. Verzwakte vogels joegen noodgedwongen ook op minder voedzame vis. Haring en sprot lijken sterk op elkaar, maar hebben een verschillende strategie van voortplanting. Haring paait in de Noordzee onder andere voor de Schotse kust, waar ze hun eitjes veilig af kunnen zetten op grindbanken. Vandaar trekken de larven naar onze kant van de Noordzee, waar ze opgroeien. Sprot paait gewoon op de zandbodems voor onze kust. Ze kunnen in grote aantallen voorkomen, vaak in gemengde scholen met jonge haring. Soms zijn die aantallen zo enorm dat vissersboten met de netten 'vastlopen' in dichte scholen sprot. Dat was dit jaar zeker niet het geval. In tegenstelling tot andere jaren waren er deze winter maar zelden vissersboten voor de kust te zien.

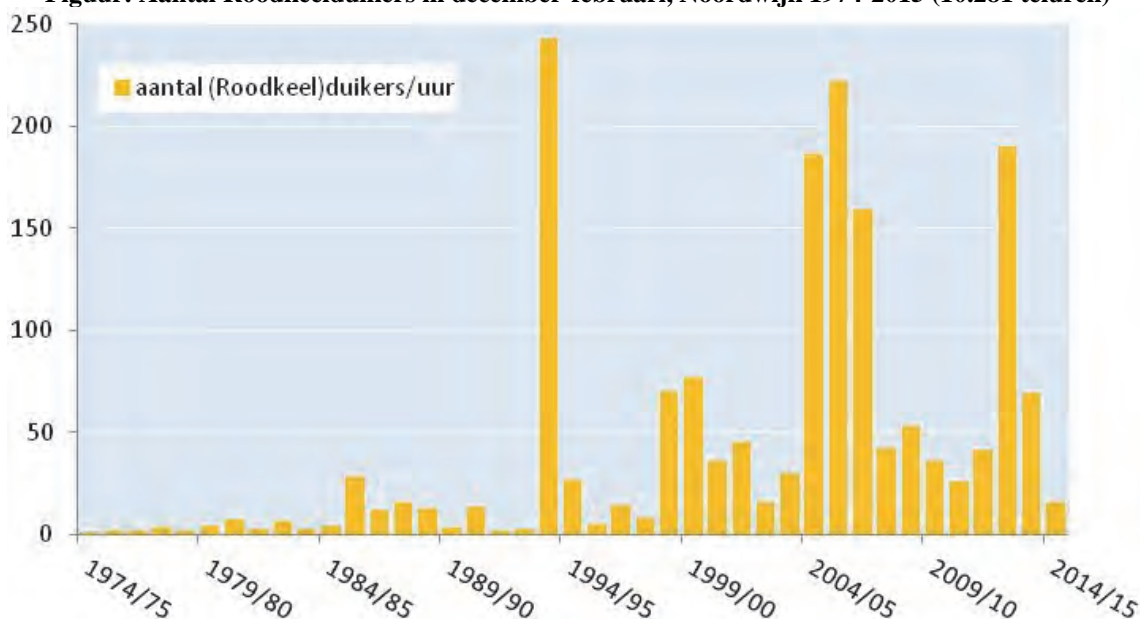

Aalscholver 17 jan 2015 – Katwijk- Rijnsoever ©Peter van Duijn

Sinds 2004/2005 maken we bijzondere winters mee als het gaat om de aantallen visetende zeevogels voor de kust. Futen, Zeekoeten en Roodkeelduikers waren met honderden en soms met duizenden aanwezig. In de vroege ochtend vlogen deze massaal langs de zeehut, als correctie voor de afstand die ze 's nachts met getij en de wind waren afgedreven van hun voedselgebied. Ook Aalscholwers kwamen in grote groepen voor de kust voedselzoeken, samen de scholen vis opjagend. Daar tussendoor was regelmatig de rug van een Bruinvis te zien. Dit jaar was er niets van dat alles. Futen waren op de meeste dagen hooguit met enkele tientallen te zien en de Zeekoeten bleven vrijwel helemaal weg. Hetzelfde gold voor de Bruinvissen. Voor vergelijkbare aantallen moeten we terug naar de jaren tachtig toen de Bruinvis zo goed als verdwenen was uit ons kustwater. Aalscholwers opereerden dit jaar niet in groepen. Slechts een enkeling was in zijn eentje aan het vissen. Opvallend genoeg ontstond er deze winter een rustplek van Aalscholwers langs het Oosterduinsemeer. Blijkbaar waren vogels van zee overgeschakeld op binnenwater en visten in de sloten in de polders.

Ook de aantallen Roodkeelduikers waren lager dan ze in jaren geweest zijn. De vogels arriveerden zoals andere jaren eind november, te zien aan een korte doortrekkie. In andere jaren blijven ze dan met tientallen aanwezig, om in december of januari te pieken met dagen met honderden vogels. Dit jaar waren de aantallen in december al laag, maar liepen zelfs terug tot maar enkele vogels per telling in januari tot maart. In de figuur is de toename te zien die vooral sinds 2008/2009 heeft geleid tot grote aantallen duikers voor onze kust. Met de aantallen van deze winter (gemiddeld 16 per uur) zijn we teruggevallen op het niveau van midden jaren tachtig. Overigens zijn in de figuur alle ongedetermineerde duikers als Roodkeelduikers beschouwd. Door meer ervaring kunnen we inmiddels Parel- en Roodkeelduikers goed onderscheiden en weten we dat het 's winters echt vrijwel alleen Roodkeelduikers zijn.

Figuur: Aantal Roodkeelduikers in december-februari, Noordwijk 1974-2015 (10.281 teluren)

De afwezigheid van de Roodkeelduikers en andere viseters heeft er ongetwijfeld mee te maken dat er weinig vis voor de kust zit. De vissersboten blijven niet voor niks weg. Je kunt dan denken aan een lokale oorzaak, zoals de verschillende zandsuppleties van de laatste jaren. Maar het was overal aan de kust een mager jaar voor de viseters. De oorzaak moet wellicht eerder gezocht worden in het extreem warme jaar 2014 en in natuurlijke fluctuaties. Van haring is bekend dat de larven bij hogere temperaturen meer voedsel nodig hebben en minder goed overleven (website IMARES). Ook waren er wellicht goede alternatieve voedselgebieden elders. Schol, Haring en Makreel doen het op dit moment erg goed in de Noordzee en de visbestanden zitten op een bijzonder hoog niveau (mededeling Gijsbert van der Bent). De vissersboten zaten daarom dit jaar elders op de Noordzee. Van de visetende vogels is het niet duidelijk waar naartoe ze zijn uitgeweken. De vraag die deze winter op alle zeetrekposten in Nederland is gesteld blijft dus staan: waar zijn de Roodkeelduikers?

Velduilen: muizen en rust

Het zal niemand ontgaan zijn: delen van Friesland werden dit jaar getroffen door een veldmuizenplaag. Door de Velduil is het in elk geval goed opgemerkt. Dit is een soort met een nomadische levenswijze, zwerfend door Europa op zoek naar plekken waar de muizenstand hoog is. Een groot aantal Velduilen had in 2014 dan ook de weg naar Friesland weten te vinden. Ze zijn zelfs gaan broeden, met tientallen paren in Friesland en enkele andere plekken in Nederland. De populatie Velduilen in Nederland neemt al jaren af en was grotendeels beperkt geraakt tot de Waddeneilanden. Het was dan ook een grote verrassing dat er nu zoveel vogels tot broeden kwamen op het vasteland, in sinds lang verlaten broedgebieden. De Velduilen waren in de overvloed aan voedsel niet kieskeurig en maakten hun nest zelfs in intensief gebruikte percelen met raai gras. Er vlogen veel jongen uit, met zelfs een geval van een nest met negen. De muizenplaag hield aan tot in dit voorjaar, zodat de kans bestaat dat dit jaar opnieuw veel Velduilen in Nederland zullen broeden. Een deel van de Friese vogels zal zich elders over het land verspreid hebben. Zo zijn ze ook in Zuid-Holland op een aantal plaatsen opgedoken, waaronder de omgeving van Noordwijk.

Als je op www.waarneming.nl zoekt zul je de plekken waar in de provincie Velduilen zijn neergestreken niet vinden. De meeste plekken in Nederland worden afgeschermd om verstoring te voorkomen. Met name in ons deel van het land, waar veel vogelaars en vooral ook fotografen wonen is het risico op verstoring groot. Een gebiedje wordt snel overlopen. Als de Velduilen keer op keer worden opgestoten en er op hun favoriete plek steeds weer mensen aanwezig zijn, dan zullen ze uiteindelijk hun heil elders zoeken. In elk geval tot in april waren er in een gebiedje bij Noordwijk Velduilen aanwezig. Eind maart werd elders in Nederland al het eerste nest met eieren gemeld. Het is niet uitgesloten dat de Velduilen ook op dit terrein bij Noordwijk broeden. Veldmuizen zitten er nog steeds genoeg. Daarnaast is het van groot belang dat de plek rustig is. Daarom een oproep aan iedereen om terughoudend zijn om de plek te bezoeken en zeker niet het terrein in te gaan. Als je echt wilt gaan kijken doe dat dan samen met iemand die de plek kent en blijf vanaf de weg rustig wachten tot één van de uilen tevoorschijn komt. Overigens ziet het er met de mooie stand van Velduilen in Nederland ook veelbelovend uit voor het najaar. De soort is dan minder kwetsbaar en je kunt dan tijdens een wandeling door een open duingebied deze prachtige vogel zomaar tegen komen!

Scholeksters – beetje herstel?

Nederland is een belangrijk land voor de Scholekster. Zo'n 30% van de wereldpopulatie van de Europese ondersoort broedt in Nederland. Tegelijkertijd zit de Scholekster in de knel en is de afgelopen 30 jaar met 60% afgenomen. In de broedtijd heeft hij net als andere weidevogels te lijden onder de moderne intensieve landbouwmethoden. In de winter heeft hij te maken met voedselgebrek als gevolg van grote veranderingen in de overwinteringsgebieden. In de Delta zijn er minder droogvallende platen en in het Waddengebied zijn door overbevissing de mosselbanken verdwenen en de kokkels sterk achteruit gegaan. Begin jaren negentig leidde dit tot een ineenstorting van de stand van de Scholekster. Ook in onze regio zien we dat terug: in de Elsgeesterpolder en Polder Hoogeweg broedden er in 2005/2006 nog maar 45% van de Scholeksters die er in 1984/85 zaten.

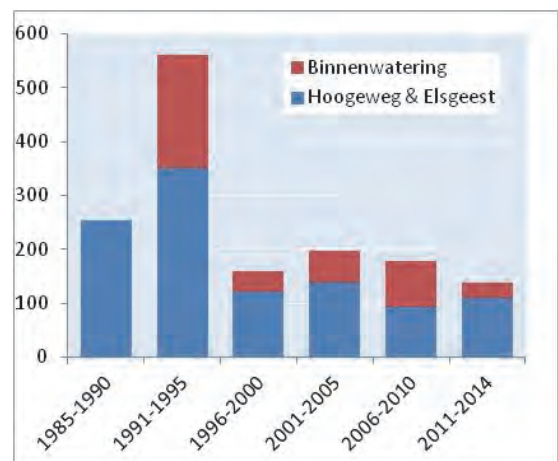
Scholeksters ©Jan Hendriks

In maart, voorafgaand aan het broedseizoen verzamelen de Scholeksters zich elk jaar op een vaste plek, een 'soos'. De Vogelsloot in de Zwetterpolder, de Noordwijkerhoek in Polder Hoogeweg en de Binnenwatering zijn bekende sozen, waar in maart tientallen Scholeksters bij elkaar komen. Het verzamelen is het eerst te zien op het strand, waar de aantallen Scholeksters in februari en begin maart pieken. Hein Verkade laat dit zien in zijn artikel van 2012 met een overzicht van de strandtellingen tussen Noordwijk en Langevelderslag (gepubliceerd in Sula). Begin maart nemen de aantallen op strand af en schuiven de vogels waarschijnlijk door naar de sozen in de polders. Uit onderzoek met ringaflezingen (onderzoeksrapport 'Scholeksters in de knel' in het kader van het jaar van de Scholekster van Sovon) blijkt dat een soos wordt bevolkt door vogels die 4-5 km in de omtrek broeden. Voor de soos van Noordwijkerhoek lijkt dat ook het geval. Jelle van Dijk telt deze

jaarlijks tijdens de watervogeltellingen. De broedvogels zijn in 1984/1985 en 2004/2005 geteld en voor deze jaren is een vergelijking mogelijk met de aantallen op de soos. De verhouding tussen het aantal vogels op de soos in maart en het aantal broedvogels blijkt voor beide periodes hetzelfde: rond de 60% van de soos bestaat uit lokale broedvogels uit de twee polders. De andere 40% zal voor een deel broedvogels van buiten de polders (daken!) en jonge, nog niet-broedende vogels betreffen. Dat laatste is goed te zien bij de soos bij de Binnenwatering. Vanaf eind maart zie je daar het aantal Scholeksters afnemen. Wat er uiteindelijk overblijft zijn vooral tweedejaars vogels. Deze zijn herkenbaar aan de witte streep op de keel en de bruinere bovendelen. Scholeksters wachten in het Waddengebied vaak jaren met broeden tot er een goed territorium vrij komt. Bij ons zie je dergelijke concentraties van volwassen vogels niet zo in het broedseizoen. Blijkbaar zijn er door de afname voldoende goede plekken voor vogels om al jong hun eerste broedsel te wagen.

Tabel: Broedparen en soosvogels Polder Hoogeweg/Elsgeest

	1984/1985	2004/2005	% afname
broedparen Polder Hoogeweg/Elsgeest	131	61	-53%
aantal vogels op de soos Noordwijkerhoek (watervogeltelling maart)	467	205	-56%
% van lokale broedvogels op de soos	56%	60%	

Aantal Scholeksters in watervogeltellingen in maart

De watervogeltelling van maart blijkt dus een goede graadmeter voor de ontwikkeling van de broedvogelstand. De afname in aantal broedvogels is ook op de soos te zien: in beide gevallen een afname van rond de 55%. Kijken we naar de aantallen Scholeksters in de watervogeltelling van de afgelopen jaren dan is te zien dat de grote klap in de afname bij ons al meteen na 2000 is gevallen. Dat was direct toen de landelijke afname inzette, na de jaren van overbevissing van de kokkels op de Wadden. Na de eerste grote klap is de stand op een lager niveau redelijk stabiel gebleven. Dit jaar geeft een voorzichtig positief beeld. Het aantal Scholeksters bij de Binnenwatering was opvallend groot, tot 187 op 7 maart. Ook in Polder Hoogeweg en de Elsgeesterpolder waren de aantallen de afgelopen drie jaar weer hoger dan de jaren ervoor. Hopelijk is dit een teken dat er weer wat perspectief voor de Scholekster ontstaat.

Maandoverzicht

januari

Het nieuwe jaar begon zacht een wisselvallig. Op 9 en 10 januari stond er een zuidwesterstorm met windkracht tot 8 Bft. In de tweede helft van de maand ging de wind naar het noorden en werd het kouder, met lichte nachtvorst. In de laatste week verjoeg een zuidwestelijke stroming de kou even, waarna we eind van de maand weer met noordenwinden te maken kregen.

In de eerste week van januari zat het strand vol met meeuwen die op de aangespoelde zeesterren en zwaardschedes foerageerden. Op 5 januari telde Hein Verkade 9345 **Zilvermeeuwen**, 2685 **Kokmeeuwen**, 968 **Stormmeeuwen** en 193 **Grote Mantelmeeuwen** op het strand tussen Noordwijk en de provinciegrens (HV). Ook op het strand van de Coepelduynen zaten die dag zo'n 5000 **Zilvermeeuwen** en 120 **Grote Mantelmeeuwen** (RR). Bij de Uitwatering van Katwijk zat hier van 1 tot 5 januari een eerste winter **Grote Burgemeester** (JZw e.a.) tussen. Op 20 januari zat er één bij de Langevelderslag (JW). Het aantal **Pontische Meeuwen** (enkele) was lager dan in december, maar regelmatig dook er ook een **Geelpootmeeuw** op, o.a. op 6 januari 2 op strand voor de boulevard (HV). De **Drieteenstrandlopers** bereikten een maximum op 19 januari met 999 vogels tussen Noordwijk en de provinciegrens (HV). De meeuwen waren toen vrijwel verdwenen op ons strand omdat in Scheveningen op dat moment de strandsuppletie in volle gang was, met genoeg aanbod om de meeuwen uit de wijde omtrek te voeden. Door het uitblijven van de winterse viseters was het een stille maand voor de zeetrek. Illustratief was dat het maximum aantal **Roodkeelduikers** niet hoger was dan 13 op 15 januari (JD) en dat op de meeste dagen er geen enkele **Zeekoet** te zien was. Op 2 januari trokken 37 **Jan-van-Genten** langs de zeetrekthut (PS). Tussen 4 en 11 januari verbleef er een jonge **Middelste Jager** die op 4 dagen vanuit de zeetrekthut werd gezien (JD). Tijdens de zuidwesterstorm op 11 januari vond de strandwacht Katwijk-Noordwijk een levende gestrande **Papegaaiduiker** op het strand van de Coepelduynen (PSo). Ondanks de goede zorgen heeft de vogel het niet gehaald. In de Elsgeesterpolder verbleef op 1 en 3 januari een **Kleine Zilverreiger** (JW, SH). Op 4 januari liepen er twee **Grote Zilverreigers** (JF), een vaste gast in de polder. Achter Klein Leeuwenhorst zat die dag een groep van 170 **Koperwieken** (JF). Met de relatief zachte winter bleven er een aantal soorten overwinteren. Op 5 januari zat er een **Zwarte Roodstaart** bij de Binnenwatering van Katwijk (RR) en op 30 januari één langs de Boulevard (KV). In Rijnsoever Katwijk verbleef op 6 januari een **Zwartkop** (JHa). Een **Roodborsttapuit** zat op 21 januari in de Coepelduynen (PV). Tjiftjaffen overwinterden op meerdere plekken, o.a. 1 in het Duinpark op 1 januari (JD), 2 in 't Heen Katwijk op 21 januari (JF) en zelfs 3 bij elkaar op 's Gravendijck op 22 januari (JHa). Op 14 januari vloog een **Roek** over Noordwijkerhout (BB). Na het vellen van een deel van de slaapbomen, verplaatsten de **Halsbandparkieten** hun slaappleaats aan de Duinwatering 100m verderop. Op 24 januari zaten er nog 42 (JD), maar na de 26° hadden ze definitief hun heil elders gezocht. Midden in de wijk Rijnsoever in Katwijk zat een slaappleaats van tot 1200 **Spreuwen** (AM). **Ringmussen** overwinterden in twee kleine groepjes in Rijnsoever (max 7 JZw, AM) en het Vinkeveld (6 op 22 januari NA).

Kleine Zilverreiger 1 januari 2015 Voorhout Elsgeesterpolder ©Jan Wierda

februari

Met een noordwestelijke stroming was het begin van de maand koud, maar echte vorstdagen bleven uit. Vanaf 10 februari kwamen we in een zuidwestelijke stroming terecht die zachte lucht aanvoerde. Rond 13 februari ging de temperatuur richting de 10°C. Vanaf 20 februari kwam er een eind aan het zonnige en rustige weer en voerde de zuidwestelijke stroming veel regen aan.

Kleine Burgemeester 6 februari 2015 – Katwijk aan zee - strand ©Peter van Duijn

Bij vijver dan Nieuw-Leeuwenhorst was op 2 februari een **Roerdomp** aanwezig. Op 5 en 6 februari verbleef een onvolwassen **Kleine Burgemeester** op het strand bij de Uitwatering van Katwijk (GT e.a.), waarschijnlijk de vogel die in Scheveningen overwinterde. Met de zachte dagen kwam in het midden van de maand de voorjaars trek op gang. Op 15, 19 en 28 februari trok er een **Ooievaar** over (JZw, HV, JHa, CZ). Op de 19^e vlogen minimaal twee groepen **Kleine Zwanen over** richting hun broedgebieden, een groep van 50 (PD, GT) en van 22 (CZ). Op die dag vloog ook een **Rode Wouw** over de Hogeveense Polder (PH). Ook boven zee kwam de eerste voorjaars trek op gang met o.a. 5 **Brilduikers** op 11 februari (JD), 648 **Smienten** op 17 februari (JD) en 15 **Kluten** op 18 februari (JD). Bij de Uitwatering vloog op 14

april een **Waterpieper** op (PS). Op 21 februari vlogen 3 **Smellekens** over Sollasi (RJ). In de Elsgeesterpolder liepen die dag 22 **Kolganzen** (RM). Op 22 februari verbleven twee jonge vogels op het grasland van De Blink (PS). Daar vlogen ook de eerste **Witte Kwikstaarten** rond (PS). De echte aftrap van het voorjaar was op 13 februari met de eerste zingende **Boomleeuwerik** in de AWD (JW), al snel gevolgd door de **Veldleeuwerik** op 14 februari (RB). **Kleine Mantelmeeuwen** waren de hele winter met enkele vogels aanwezig gebleven op het strand. Vanaf 20 februari startte de terugkeer van de broedvogels (12 bij de Uitwatering PS) en bouwden de aantallen snel op. De eerste **Grutto** liet zich op 27 februari horen in de Elsgeesterpolder.

Ringmus 22 februari 2015 Katwijk aan Zee Rijnsoever ©Johnny van der Zwaag

maart

Maart bracht overwegend rustig weer, maar wel koude en gure dagen. De maand begon met een aantal dagen met harde west tot zuidwesten wind. Vanaf de 10^e ging de wind naar het zuidoosten, afgewisseld met enkele dagen noordoost en noordwest. Van 29 tot 31 maart hadden we te maken met een oceaandepressie die zorgde voor een noordwesterstorm met windkracht tot 8 Bft en stevige buien. Het koude eind van de maand betekende alsnog een vertraagde start van het voorjaar.

Een groepje **Geelgorzen** was aan het begin van de maand een aantal dagen aanwezig bij de St Bavo, met een maximum van 20 op 10 maart (MW). Dat de **Boomleeuwerik** het in de duinen goed blijft doen, was ook te merken in de Coepelduynen. Hier zongen op 6 maart 4 **Boomleeuweriken** (WB). Na afloop van de strandsuppletie in Scheveningen liep het strand weer vol met meeuwen, met 6017 **Zilvermeeuwen** tussen Noordwijk en de provinciegrens op 6 maart (HV). Door het uitblijven van nieuwe strandingen van zeesterren en zwaardschedes waren deze daarna snel vertrokken. Vanaf 7 maart begonnen ook de **Roodborsttapuiten** binnen te druppelen, o.a. in de AWD (JDu) en de Coepelduynen (CZ). Dezelfde dag waren ook de eerste 2 **Lepelaars** te zien in de Elsgeesterpolder (SH ea). Op 8 maart liep er ook een **Ooievaar** (MG). In de Elsgeesterpolder en Polder Hoogeweg zat weer eens een aardige groep **Goudplevieren**, met 550 op 13 maart (HV, JD, KV). Waarschijnlijk waren deze uitgeweken van Vliegveld Valkenburg vanwege grootschalige werkzaamheden daar. Er vlogen ook 9 **Kemphanen** over Polder Hoogeweg (JD). In de loop van de maand kwam ook de één na de andere zomergast binnen, de meeste rond de gemiddelde datum of iets later dan andere jaren. De eerste **Tjiftjaf** zong op 8 maart op het terrein van de St Bavo (MW), de eerste **Zwarte Roodstaart** op 19 maart in de Elsgeesterpolder (JF) en de **Zwartkop** op 20 maart in Rijnsoever (AM). Langs de zeetrekhut vloog op 8 maart de eerste adulte **Zwartkopmeeuw** van het seizoen (PS, JD), gevolgd door de eerste 4 **Zomertalingen** (HV), de eerste **Dwergmeeuw** en **Bruine Kiekendief** op 12 maart (JD, CZ). Op 13 maart volgden 14 **Kluten** (PS). Op 17 maart trokken 2 **Sneeuwgorzen** langs (JD). Een aardige dag voor zeetrek was 21 maart met 467 **Rotganzen** die tegen de noordwestenwind invlogen, met daarbij ook groepjes steltlopers, waaronder 27 **Rosse Grutto's** (PS). Op 26 maart vloog een adulte **Drieteenmeeuw** (JD) langs, een soort die maar weinig in deze maand gezien wordt. Waren de Roodkeelduikers ook als doortrekkers opvallend schaars, de **Parelduiker** hield zich wel aan de normale timing, met 2 vogels op 28 maart (PS) en 1 op 30 maart (JD). Met het magere voedselaanbod en de koude start van het voorjaar werd de maand afgesloten zonder een enkele Grote Stern of Visdief, wat ongebruikelijk is voor maart. Op 12 maart trok er een **Rouwkwikstaart** over de Noordduinen (CZ) en op 26 maart één over strand (JD). Een tweedejaars **Zeearend** bereikte op zijn zwerftocht door de regio ook even ons waarnemingsgebied en vloog op 16 maart over Rijnsoever (JHa). Op 20 maart vloog een **Blauwe Kiekendief** over de AWD (JW). Maart is de maand dat adulte **Rode Vrouwen** doortrekken. Op 28 maart was er één aanwezig in de AWD bij De Zilk (LS) en op 30 maart vloog er één over de Noordzijderpolder (JD). Op twee plekken in de AWD en het Langeveld werden **Kleine Bonte Spechten** gehoord (GC, AM, PH). Op 29 maart waren 2 **Appelvinken** aanwezig in Nieuw-Leeuwenhorst (AM).

Zeearend 16 maart 2015-Katwijk aan Zee-Rijnsoever ©René van Rossum

De koude maand bracht nog weinig vlinders in beweging. Op 10 maart vloog in De Zilk de eerste en **Kleine Vos** van het seizoen en ook de enige van de maand (JW). Op 31 maart werd een **Boommarter** slachtoffer van het verkeer langs de Zilkerduinweg (BN). Maart is traditioneel de maand met de meeste waarnemingen van **Bruinvissen**, maar deze waren vrijwel afwezig dit jaar. Wel spoelden in totaal drie dode dieren aan.

Waarnemers

AM	Annelies Marijnis	JHa	Joël Haasnoot	PS	Peter Spierenburg
BB	Bas van der Burg	JW	Jan Wierda	PSo	Petra Sonius
BN	Bart Noort	JZw	Johnny van der Zwaag	PV	Paul Venderbosch
CZ	Casper Zuyderduyn	KV	Koene Vegter	RJ	Rob Jansson
GC	Gab de Croock	LS	Leo Schaap	RM	Rob de Mooij
GT	Gijsbert Twigt	MG	Mariska de Graaff	RR	René van Rossum
HV	Hein Verkade	MW	Maarten Wielstra	SH	Sarah Humphrey
JD	Jelle van Dijk	NA	Noël Aarts	SR	Sibrand Rinzema
JDu	Joris Duivenvoorden	PH	Pel van Hattum	WB	Wijndelt Boelema
JF	Jaap Faber				

bron: www.waarneming.nl

Zwarte Roodstaart 5 jan 2015 Katwijk aan Zee Binnenwatering ©René van Rossum